

VODIČ ZA SAMOKONTROLU RA AGORA PARTNERI U LEČENJU

Prof. dr Bojana Stamenković

Prof.. dr Sonja Stojanović

Institut za lečenje i rehabilitaciju „Niška Banja“
Medicinski fakultet Univerziteta u Nišu

EULAR preporuke 2022

- Lečenje pacijenata sa reumatoidnim artritisom (RA) treba da ima za cilj optimalan terapijski pristup i mora da se zasniva na zajedničkoj odluci između pacijenta i reumatologa
- Lekar koji primarno leči bolesnika sa RA je reumatolog
  - posta dijagnozu
  - uvodi u terapiju BML

AGORA, PARTNERI U LEČENJU

VODIČ ZA SAMOKONTROLU REUMATOIDNOG ARTRITISA

AGORA, PACIJENT, Budite aktivni UČESNIK 1

- Opšte polazište za dobru komunikaciju:
- lekari/zdravstveni profesionalci su samo ljudi, koji takođe mogu biti umorni, koje može boleti glava ili zub, koji su nekad suočeni sa birokratijom kao i pacijenti
- Dobra komunikacija zahteva:
  - Stvaranje dobrog odnosa/partnerstva sa Vašim doktorom
  - Prihvatanje činjenice da je doktor stručan da odredi terapiju za Vašu bolest
  - **Zajedničko donošenje odluka**

AGORA, ZDRAVSTVENI PROFESIONALAC Budite aktivni UČESNIK 1

- Opšte polazište za dobru komunikaciju:
- Pacijenti su ljudi, a ne samo dijagnoze, pa je i pored profesionalnog potreban ljudski pristup
- Dobra komunikacija zahteva:
  - Stvaranje dobrog odnosa/partnerstva sa Vašim pacijentom
  - Prihvatanje činjenice da pacijent tačno zna kako nosi svoju bolest
  - **Zajedničko donošenje odluka**

Praksa

- Mali broj reumatologa u Srbiji
- Neravnomerna teritorijalna raspodela
- Veliki broj pregleda (opterećenje)
- Nedovoljno vreme za kompletno sagledavanje bolesnika
- Neadekvatna trijaža i kasno upućivanje bolesnika ka reumatologu

EULAR preporuke 2022

- Terapiju BML treba započeti čim se postavi dijagnoza RA
- Cilj lečenja: remisija ili niska aktivnost bolesti (T₂T)
  - Kompozitni indeksi (CDAI, DAS 28, SDAI...)
  - Redovne kontrole i praćenje aktivnosti bolesti na 1 do 3 meseca (indeksi + PRO: bol, zamor, depresija, funkcijalska sposobnost...)

AGORA, PACIJENT, Budite aktivni UČESNIK 2

Priprema

1. Postavite vaše **realne ciljeve** i prioritete
2. Zapišite Vaše simptome i promene (nabolje/lošije/ isto)
3. Izvestite **kratko i jasno** o delovanju terapije, osećanjima i strahovima o kojima želite da govorite
4. Zapišite pitanja koja želite da postavite Vašem doktoru (2-3 glavna problema u tom trenutku)
5. Obucite se prikladno, ali tako da se osećate udobno. Vodite računa o higijeni odeće i Vašoj ličnoj higijeni
6. Razmislite o tome da li želite nekog, i koga, da povedete sa sobom ko Vam može pružiti podršku
7. Potrudite se da Vaši lični problemi koji nisu vezani za bolest ne utiču na komunikaciju za zdravstvenim profesionalcima

AGORA, ZDRAVSTVENI PROFESIONALAC Budite aktivni UČESNIK 2

Priprema

- Postavite Vaše **ciljeve** i prioritete
- Pročitajte zdravstveni karton / izveštaj Vašeg pacijenta
- **Zdravstveni karton orjentisan ka pacijentu**
- Pročitajte upitnike koje je pacijent popunio, ukoliko oni postoje

PRAKSA

- IZIS – nedovoljan broj termina za prve preglede i kontrole
- Pacijenti ne popunjavaju upitnike
- Podrška pacijentima- helper
- Kabineti za klinička merenja???
- **NEDOVOLJAN BROJ I OPTEREĆENOST
REUMATOLOGA**

EULAR preporuke 2022

- Optimalan pristup lečenja - više lekova sa različitim načinom delovanja,
- Promena terapija u odnosu na aktivnost bolesti
- Komorbiditeti i konkomitantna terapija
- RA nosi visoke individualne, medicinske i društvene troškove, sve to treba uzeti u obzir prilikom lečenja

AGORA, PACIJENT, Budite aktivni UČESNIK 3

Postavite pitanja

1. Pitajte o Vašoj dijagnozi, testiranjima, terapijama, neželjenim dejstvima i načinima da pratite dejstva
2. Pitajte ako nešto ne razumete
3. Pitajte da Vam se pojasne nerazumljive reči i izrazi
4. Pažljivo **слушајте** odgovore doktora/zdravstvenog profesionlca
5. Pitajte da dobijete duže vreme za razgovor kada Vam je to potrebno
6. Pitajte da dobijete uput za npr. psihoterapeuta, ortopeda, psihologa, nutricionistu ili drugog doktora specijalistu; pitajte da li treba da posetite fizijatra

AGORA, ZDRAVSTVENI PROFESIONALAC Budite aktivni UČESNIK 3

Postavite pitanja

1. Pitajte koji su simptomi, promene stanja, dejstva terapije
2. Pitajte pacijenta o njegovim životnim ciljevima (planiranje porodice: SEL, RA)
3. Pitajte pacijenta o zdravlju, mislima, osećanjima i strahovima
4. Pažljivo saslušajte odgovore pacijenta
5. Pitajte pacijenta da li razume Vaše preporuke
6. Pitajte da li ima dodatnih pitanja
7. Proverite kroz razgovor da li pacijent uzima redovno i pravilno prepisanu terapiju (Skopje - demencija?)
8. Imajte na umu da psihički i socijalni status utiče na tok bolesti (Brošura)

PRAKSA

- Različita procena efektivnosti terapije (lekar-bolesnik)
- Kako proveriti komplijansu i adherencu? (peros, parenteralna Th)
- Dostupnost parenteralnog MTX u primarnoj ZZ
- Dostupnost inovativne terapije (biološka, bioslična terapija i terapije JAK inhibitorima),
- Pravovremena indikacija za ovu th, administartivne poteškoće...

Ponovite

1. Ukratko ponovite ili zapišite ključne stavke razgovora sa doktorom (dijagnoza, prognoza, sledeći koraci i postupci u terapiji)
2. Instrukcije o terapiji možete da ponovite i sa farmaceutom ili medicinskom sestrom

Ponovite

1. Ponovite ono što je pacijent rekao i proverite da li ga dobro razumete
2. Ako je potrebno, ponovite odgovor koji je pacijent dao na Vaše pitanje kako biste se dobro razumeli

AGORA, PACIJENT, Budite aktivni UČESNIK 5

Budite aktivni učesnik

1. Utvrdite koji su sledeći koraci koje treba da preduzmete
2. Ako je potrebno zatražite da Vam zapišu uputstva, lekove
3. Zatražite dodatnu podršku (pisane materijale organizacija/grupa za podršku pacijentima, npr ORS)
4. Podignite propisane lekove
5. Redovno i na propisani način uzimajte lekove; u slučaju da iz nekog razloga prekinete ili promenite uzimanje lekova, o tome obavestite lekara
6. Učinite sve što možete, što je do Vas kako bi Vam se poboljšalo stanje (redovno primenjujte terapiju, vežbajte, sledite zdrave stilove života)

AGORA, ZDRAVSTVENI PROFESIONALAC Budite aktivni UČESNIK 5

Budite aktivni učesnik

1. Ispričajte koji su, ili zapišite (ako je potrebno):
  - Sledeći koraci;
  - Uputstva o korišćenju lekova;
  - Preporuke za ponašanje kod kuće;
2. Napišite upute za druge doktore specijaliste (**ortoped**, terapeut radne/okupacione terapije, **psihijatar**, psiholog, nutricionista, itd.), ako smatrate da je potrebno.
3. Podelite informativni materijal (letke o bolesti, vodiče za pacijenta, o udruženjima pacijenata)

PRAKSA

- Podrška – lekar, med. sestra, ORS, helper...
- Pisani informativni materijal (brošure, vodiči...)
- Edukacija o zdravom načinu života (ishrana, antistresogeno ponašanje, fizička aktivnost...)
- Balneofizikalna terapija (Pravilnik RFZO-a o rehabilitaciji, indikacije..)
- Upućivanje lekarima druge specijalnosti i na dopunsku dijagnostiku?

Razgovarajmo sa bolesnicima

Dobra komunikacija, saradnja i poverenje su neophodni za postizanje cilja lečenja

